

قوی سیاه

کتاب «قوی سیاه» اثر نسیم نیکلاس طالب، به بررسی رویدادهای نادر، غیرقابل پیش‌بینی و بسیار تأثیرگذاری می‌پردازد که «قوهای سیاه» نامیده می‌شوند. این مفهوم از کشف قوهای سیاه در استرالیا الهام گرفته شده است؛ پدیده‌ای که برای قرن‌ها باور عمومی به سفید بودن تمام قوها را نقض کرد. طالب با این استعاره نشان می‌دهد که دانش ما چقدر شکننده است و یک مشاهده یا رویداد غیرمنتظره می‌تواند باوری کهن را بی‌اعتبار کند.این نویسنده لبنانی – آمریکایی توضیح می‌دهد که یک «قوی سیاه» دارای ۳ ویژگی اصلی است: اول، غیرقابل پیش‌بینی بودن دوم، دارای پیامدهای عظیم و گسترده و سوم، پس از وقوع، توضیح‌پذیرتر و حتی قابل پیش‌بینی به نظر رسیدن. نویسنده رویکردی میان رشت‌های دارد و با ترکیب داستان‌گویی، فلسفه، آمار و تجربیات شخصی، ذهن خواننده را به چالش می‌کشد. او بر «شناخته‌های ناشناخته» تأکیدمی‌کند و استدلال می‌نماید که ما بیش از حد به مدل‌های خطی و پیش‌بینی‌پذیر تکیه می‌کنیم، در حالی که جهان عمیقاً تحت تأثیر رویدادهای نادر است. مثال‌های تاریخی او از قوهای سیاه، از ظهور اینترنت و جنگ اول جهانی تا رکود بزرگ اقتصادی و همه‌گیری کرونا را دربر می‌گیرد. از بازترسین ویژگی‌های این کتاب، زبان صریح و طنزآمیز نویسنده است که مفاهیم پیچیده را به شکلی جذاب و قابل درک ارائه می‌دهد. دیگر ویژگی ممتاز آن، توان اثرگذاری عمیق بر نحوه‌نگرش خواننده به جهان است؛ به نحوی که پس از خواندن کتاب، دیگر رویدادهای روزمره را مانند گذشته تفسیر نخواهید کرد. این کتاب تنها به تشریح مشکل نمی‌پردازد، بلکه راهکارهایی برای حفظ آمادگی در برابر رویدادهای منفی و بهره‌برداری از قوهای سیاه مثبت ارائه می‌دهد. این کتاب را به تمام علاقه‌مندان به تاریخ علم و اقتصاد رفتاری پیشنهاد می‌کنیم.

اخبار

جهش ۷۲ هزار واحدی بازار سهام

بازار سهام نخستین روز کاری هفته را با جهشی ۷۲ هزار واحدی شروع کرد و توانست برقدرت از ارتفاع ۳ میلیون واحد عبور کند.
بازار سهام معاملات روز شنبه، ۲۶ مهرماه را با رشد برقدرت آغاز کرد و شاخص کل بورس تهران با جهشی چشمگیر، ضمن عبور مجدد از ارتفاع ۳ میلیون واحد، امیدها را به تداوم روند صعودی در بازار افزایش داد.
در پایان معاملات دیروز بازار سرمایه، شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران بایث رشد ۷۲ هزار و ۱۱ واحدی (معادل ۲،۴۲ درصد) در ارتفاع ۳ میلیون و ۴۶ هزار و ۵۴۲ واحد قرار گرفت. این رشد قدرتمند در حالی رقم خورد که شاخص هم وزن نیز که نشان‌دهنده وضعیت کلیت بازار و نمادهای کوچک و متوسط است، با افزایش ۱۶ هزار و ۴۱۹ واحدی (معادل ۱،۸۹ درصد) به سطح ۸۸۶ هزار و ۵۵ واحد رسید. همسویی همسوی شاخص کل و شاخص هم‌وزن، نشان از بهبود تقاضا در تمام گروه‌های بازار و افزایش اعتماد سهامداران دارد. ارزش معاملات دیروز بورس تهران به بیش از ۹۸ هزار و ۴۰۷ میلیارد ریال رسید و حجم معاملات نیز از ۲۰ میلیارد سهم فراتر رفت که حاکی از ورود نقدینگی قابل توجه به بازار بود.

■ ■ ■

ریزش همزمان طلا، نقره، نفت و بیت‌کوین در بازارهای جهانی

بازارهای جهانی روز گذشته شاهد سقوط همزمان ۴ بازار اصلی یعنی طلا، نقره، نفت و رمزارزها بودند؛ روندی که از افزایش نگرانی سرمایه‌گذاران نسبت به رکود جهانی و تقویت شاخص دلار حکایت دارد.
بازارهای جهانی دیروز با موجی از فروش در دارایی‌های امن و پرریسک مواجه شدند به‌طوری‌که طلا، نقره، نفت برنت و بیت‌کوین همگی کاهش قابل توجهی در تجربه کردند.
قیمت هر اونس طلا با ریزش ۳ درصدی از محدوده بالای ۲۴۰۰ دلار به حدود ۲۳۰۰ دلار سقوط کرد و به پایین‌ترین سطح خود در هفته‌های اخیر رسید.
در همین حال نقره نیز افت شدیدی را تجربه کرد و با کاهش ۵ درصدی به محدوده ۵۰ دلار در هر اونس رسید.
در بازار رمزارزها نیز روند نزولی ادامه یافت؛ قیمت بیت‌کوین با عقب‌نشینی محسوس در سطح ۲۲۰۰ دلار معامله شد.
این کاهش پس از آن رخ داد که داده‌های اقتصادی جدید از آمریکا، احتمال تداوم سیاست‌های انقباضی فدرال رزرو را تقویت کرد.
کارشناسان معتقدند همزمانی ریزش در بازارهای مختلف نشان‌دهنده افزایش نگرانی و احتیاط سرمایه‌گذاران در آستانه تصمیمات جدید بانک‌های مرکزی جهان است.

■ ■ ■

توزیع ۱۵۰ هزار تن برنج پاکستانی توسط کار گروه تنظیم بازار استان‌ها

معاونت توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی با صدور اطلاعیه اعلام کرد: ۱۵۰ هزار تن برنج پاکستانی تحویل شرکت بازرگانی دولتی ایران شد که توزیع آن از طریق کار گروه تنظیم بازار استان‌ها با قیمت مصوب انجام می‌شود. بنا بر این گزارش متقاضیان می‌توانند برای ثبت سفارش از طریق سامانه متمرکز تجارت خارجی وزارت جهاد کشاورزی با رعایت شرایط و ضوابط مربوط جهت مجوز واردات اقدام کنند.

۱- تحویل تمام محموله‌های برنج وارداتی به شرکت بازرگانی دولتی ایران و توزیع آن از طریق کار گروه تنظیم بازار استان است.

۲- برنج مورد نظر شامل اقلام ذیل است

الف- برنج باسماطی ۲۸۶ سفید نیم‌پز پاکستان قیمت به صورت CFR (یورو / تن) ۷۶۹

ب- برنج سوپر باسماطی سفید پاکستان قیمت به صورت CFR (یورو / تن) ۱۰۸۷

پ- برنج باسماطی سفید ۱۱۲۱ پاکستان قیمت به صورت CFR (یورو / تن) ۱۱۲۱

میزان سقف ۱۵۰ هزار تن و مدت اعتبار ثبت سفارش حداکثر ۴ ماه و بدون تمدید است.
بنابر این گزارش طبق آخرین اعلام سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، سقف قیمت مصرف‌کننده برای برنج پاکستانی ۶۶ هزار و ۳۰۰ تومان و برای برنج هندی ۵۹ هزار و ۸۰۰ تومان تعیین شده است.

هشدار سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران درباره واگذاری تمام سهام دولت در خودروسازی‌ها

خصوصی‌سازی نسخه‌ای برای آزادسازی قیمت

کمک کنند، مسیر ساده‌تری را انتخاب کرده‌اند؛ فشار برای افزایش قیمت فروش.

این رویکرد، نه‌تنها با منطق تنظیم بازار در تضاد است، بلکه با روح سیاست‌های کلی اصل ۴۴ نیز همخوانی ندارد. خصوصی‌سازی واقعی زمانی معنا می‌یابد که بنگاه‌ها توان رقابت، نوآوری و پاسخگویی به نیاز بازار را داشته باشند نه آنکه صرفاً از زیر بار زیان‌های انباشته دولت خارج شوند و به دست مدیرانی سپرده شوند که همان سیاست‌های ناکارآمد گذشته را ادامه می‌دهند.

■ واگذاری سهام یا واگذاری مسؤولیت؟

بر اساس ماده ۵ قانون برنامه هفتم توسعه، واگذاری سهام تودلی سایپا با حضور مدیران ارشد این گروه، کارشناسان رسمی قوه قضائیه و نمایندگان نهادهای نظارتی برای تسریع در روند کارشناسی و قیمت‌گذاری باید برگزار شود. هدف اعلام‌شده از این واگذاری ارتقای شفافیت، انضباط مالی و تسهیل واگذاری است اما در غیاب یک سیاست صنعتی روشن و یک نقشه راه برای آینده صنعت خودرو، این واگذاری بیش از آنکه گامی در جهت اصلاح ساختار باشد، شبیه به انتقال زیان انباشته از دولت به بازار سرمایه است و سپس دولت در ازای آن قیمت‌گذاری خودرو را آزاد می‌کند.

اما آنچه برنامه هفتم توسعه به آن ارجاع داده سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی است که تیرماه ۱۳۸۵ ابلاغ شده است. ۷ گروه از بنگاه‌های بزرگ مشمول واگذاری تعریف شده‌اند؛ از معادن و بانک‌ها گرفته تا صنایع انرژی و حمل‌ونقل آمانامی از صنعت خودروسازی در این فهرست دیده نمی‌شود. این بدان معناست که واگذاری سهام خودروسازان نه الزام قانونی دارد و نه در چارچوب سیاست‌های راهبردی اصل ۴۴ تعریف شده است. بنابراین، هرگونه واگذاری در این حوزه باید با حساسیت مضاعف و در چارچوب منافع عمومی و تنظیم بازار انجام شود، نه صرفاً برای کاهش تصدی‌گری دولت یا جبران کسری بودجه.

البته بر اساس ماده ۹۰ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴، اگر دولت قیمت فروش کالا یا خدمات بنگاه‌های مشمول واگذاری را کمتر از قیمت بازار تعیین کند، موظف است مابه‌التفاوت آن را پرداخت کند یا از بدهی مالیاتی بنگاه کسر کند اما در عمل، این تعهد قانونی سال‌هاست که نادیده

اختیار آنها را واگذار کند. به‌عبارت دیگر، واگذاری مستقیم سهام دولت در ایران خودرو و سایپا، بدون اجرای این مرحله مقدماتی، می‌تواند آثار مالی زیان‌باری برای دولت داشته باشد و عملاً به نفع خریداران عمده سهام تمام شود.

در حال حاضر واگذاری صنعت خودرو نباید به عنوان یک پروژه مالی یا صرفاً در راستای کوچک‌سازی دولت تلقی شود، بلکه باید در خدمت سیاست تنظیم بازار، از تقای کیفیت، افزایش رقابت‌پذیری و حفظ منافع مصرف‌کننده باشد. حفظ سهم نظارتی دولت، هم‌اکنون با اصول اصل ۴۴ همخوانی دارد و تضمینی برای جلوگیری از انحصار، فساد و بی‌ثباتی در یکی از مهم‌ترین صنایع کشور است.

در کنار چالش‌های ساختاری و حقوقی مرتبط با واگذاری سهام خودروسازان، نمی‌توان از عملکرد ضعیف مدیران منصوب دولتی در این صنعت چشم‌پوشی کرد که در سال‌های اخیر نه‌تنها نتوانسته‌اند تیراژ تولید را متناسب با نیاز بازار افزایش دهند، بلکه در ارتقای کیفیت محصولات نیز ناکام بوده‌اند. در عوض، تمرکز اصلی سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌ها بر افزایش قیمت خودرو گذاشته شده است؛ آن هم در بازاری که نه رقابتی است و نه شفاف.

در حالی که تقاضای واقعی در بازار خودرو به دلیل کاهش قدرت خرید خانوارها کاهش یافته، خودروسازان دولتی به جای اصلاح ساختار تولید، بهانه افزایش هزینه‌ها را دستاویز افزایش قیمت قرار داده‌اند. این در حالی است که کیفیت بسیاری از محصولات همچنان با استانداردهای جهانی فاصله دارد و خدمات پس از فروش نیز رضایت عمومی را جلب نکرده است. در چنین شرایطی، افزایش قیمت نه‌تنها به بهبود وضعیت مالی شرکت‌ها منجر نشده، بلکه ناراضیاتی عمومی را نیز تشدید کرده است.

از سوی دیگر، آمارها نشان می‌دهد تیراژ تولید در سال‌های اخیر با ثبات مانده یا با نوسانات شدید همراه بوده است. این در حالی است که ظرفیت اسمی خطوط تولید خودروسازان بسیار بالاتر از میزان تولید واقعی است و نشانه‌ای از ناکارآمدی مدیران، ضعف برنامه‌ریزی و نبود سیاست صنعتی منسجم در این شرکت‌هاست. در واقع، به جای آنکه مدیران خودروسازی‌ها با اصلاح زنجیره تأمین، ارتقای فناوری و بهبود بهره‌وری به افزایش تولید و کاهش قیمت تمام‌شده

گروه اقتصادی: در شرایطی که صنعت خودروسازی ایران درگیر زیان‌های انباشته و ناترازی‌های مالی است، هر گونه تصمیم‌گیری درباره واگذاری سهام دولتی در این صنعت باید با رویکردی تنظیم‌گراانه و در راستای منافع عمومی انجام شود، نه صرفاً با هدف سبک‌سازی ترانزنامه دولت یا آزادسازی قیمت‌ها. آغاز فرآیند واگذاری ۴۲ درصد از سهام تودلی گروه سایپا، بار دیگر بحث خصوصی‌سازی را به صدر اخبار اقتصادی کشور بازگردانده است اما پرسش کلیدی این است: آیا این واگذاری در خدمت منافع ملی است یا به ابزاری برای رهایی دولت از بار زیان‌ها و مقدماتی برای آزادسازی بی‌ضابطه قیمت‌ها تبدیل می‌شود؟

این نامه با استناد به بند «ج» سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، واگذاری بیش از ۸۰ درصد سهام بنگاه‌های دولتی را مغایر با چارچوب قانونی دانسته و تأکید کرده است فروش کامل سهام دولت در ایران خودرو و سایپا، که در حال حاضر به کمتر از ۲۰ درصد رسیده، از نظر حقوقی فاقد وجاهت است. همچنین به نامه شورای نگهبان در سال ۱۳۸۸ اشاره کرده که در آن، واگذاری ۱۰۰ درصدی سهام این شرکت‌ها مغایر با بند ۱۰ اصل ۱۱۱ قانون اساسی تشخیص داده شده بود.

این نامه با استناد به این نامه، به بیانات رهبر معظم انقلاب در سال ۱۳۹۰ استناد شده است که ایشان ضمن حمایت از اصل خصوصی‌سازی، بر ضرورت نظارت مستمر دولت بر بنگاه‌های اقتصادی تأکید کرده و هشدار داده بودند که فقدان نظارت می‌تواند به سوءاستفاده، زیان به اقتصاد ملی و آسیب به منافع مردم منجر شود. این تأکید نشان می‌دهد خصوصی‌سازی بدون ابزارهای نظارتی، نه‌تنها راه‌حل نیست، بلکه می‌تواند به تعمیق بحران‌ها منجر شود. نکته مهم دیگر در نامه یادرو، اشاره به ماده ۵ قانون برنامه هفتم توسعه است که دولت را مکلف کرده پیش از واگذاری سهام شرکت‌های اصلی، ابتدا سهام شرکت‌های فرعی در

گروه اقتصادی: در مناطق روستایی به‌طور فزاینده‌ای پنل‌های خورشیدی خانگی به یکی از گزینه‌های اقتصادی و پایدار برای ایجاد درآمد تبدیل شده‌اند. برآوردها نشان می‌دهد نصب یک نیروگاه خورشیدی کوچک‌مقیاس خانگی با ظرفیت ۵ کیلووات، حدود ۲۵۰ تا ۳۰۰ میلیون تومان سرمایه اولیه نیاز دارد. با توجه به نرخ خرید تضمینی برق توسط ساتبا (۳۸۵۰ تومان به ازای هر کیلووات ساعت)، این پنل‌ها می‌توانند سالانه حدود ۲۰ تا ۲۵ میلیون تومان درآمد ایجاد کنند. در یک دوره ۲۰ ساله، این رقم به بیش از ۶۰۰ میلیون تومان خواهد رسید یعنی بیش از دو برابر سرمایه‌گذاری اولیه، آن هم بدون نیاز به نیروی کار مستمر یا هزینه‌های عملیاتی سنگین.

این مدل اقتصادی، بویژه برای خانواده‌های روستایی که به دنبال درآمد پایدار هستند، یک فرصت واقعی است. در کنار درآمدزایی، پنل‌های خورشیدی به کاهش وابستگی به شبکه برق، افزایش تاب‌آوری اقتصادی و حتی ارتقای آگاهی زیست‌محیطی در جوامع محلی کمک می‌کنند.

با ورود انرژی‌های تجدیدپذیر به روستاهای ایران، طرح «روستای روشن» در حال تبدیل شدن به یکی از مهم‌ترین برنامه‌های توسعه پایدار در مناطق محروم است. طبق اعلام وزارت نیرو، تا پایان سال جاری حدود ۱۰۰ تا ۱۵۰ مگاوات نیروگاه خورشیدی کوچک‌مقیاس در روستاهای سراسر کشور احداث خواهد شد. این اقدام در ادامه روند توسعه نیروگاه‌های پاک است که تا نیمه مهرماه امسال به ظرفیت ۲۵۵۰ مگاوات رسیده؛ ۷۰ درصد آن خورشیدی و ۳۰ درصد بادی. استان یزد با ۲۷۷ مگاوات ظرفیت نصب‌شده نیروگاه خورشیدی، پیشتاز این تحول در صنعت برق است.

برنامه‌های توسعه‌ای نشان می‌دهد ظرفیت نیروگاه‌های تجدیدپذیر تا پایان سال ۱۴۰۴ به ۷۰۰۰ مگاوات و تا سال ۱۴۰۵ به ۱۲ هزار مگاوات خواهد رسید. این رشد، نه‌تنها به

کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به‌عنوان پیشران توسعه اقتصادی در مناطق روستایی عمل کند.

در مدل خرید تضمینی برق، بازگشت سرمایه طی ۳ تا ۴ سال پیش‌بینی شده و برق تولیدی با نرخ ۳۸۵۰ تومان به ساتبا فروخته می‌شود. همچنین عرضه برق در بورس انرژی با میانگین نرخ ۶۶۰۰ تومان در ۶ ماه نخست امسال، انگیزه سرمایه‌گذاری را افزایش داده است.

اجرای این برنامه تاکنون با تخصیص ۱۰۰۰ میلیارد تومان از مجموع ۱۱ هزار میلیارد تومان تسهیلات مصوب آغاز شده و هدف آن، تولید برق پاک، ایجاد درآمد پایدار برای دهیارها و تثبیت جمعیت روستایی است. احداث نیروگاه‌ها در نزدیکی روستاها همچنین موجب پایداری شبکه برق، کاهش تلفات انتقال و افزایش آگاهی عمومی نسبت به اهمیت انرژی‌های نو می‌شود.

با این حال، موفقیت این طرح در گرو مدیریت دقیق، تأمین منابع مالی و حل مسائل اجرایی است. اگر این الزامات به درستی رعایت شود، پنل‌های خورشیدی خانگی می‌توانند نه‌تنها منبع درآمد، بلکه نماد تحول اقتصادی در روستاهای ایران باشند.

■ سازوکار خرید برق خورشیدی در ایران

سازوکار خرید برق خورشیدی در ایران بر پایه ۲ مدل اصلی طراحی شده که هر ۲ با هدف تشویق سرمایه‌گذاری خرد و خانوادگی در مناطق روستایی و کم‌برخوردار تدوین شده است. نخستین مدل، «خرید تضمینی برق» است که در آن دولت از طریق سازمان ساتبا (سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق)، برق تولیدی نیروگاه‌های خورشیدی خانگی را به صورت تضمینی و بلندمدت خریداری می‌کند. نرخ خرید در این مدل برای سال ۱۴۰۴، معادل ۳۸۵۰ تومان به ازای هر کیلووات ساعت تعیین شده

گزارش «وطن امروز» از توسعه انرژی خورشیدی در روستاهای کشور

روستاها برق تولید می‌کنند

و قراردادهای معمولاً ۲۰ ساله هستند. این مدل بویژه برای خانوارهایی که به دنبال بازگشت سرمایه مطمئن و بدون ریسک بازار هستند، جذابیت بالایی دارد.

مدل دوم، فروش برق در بورس انرژی است که در آن تولیدکنندگان می‌توانند برق مازاد خود را با نرخ‌های رقابتی در بازار عرضه کنند. طبق داده‌های نیمه نخست سال جاری، میانگین نرخ فروش برق تجدیدپذیر در بورس انرژی حدود ۶۶۰۰ تومان به ازای هر کیلووات ساعت بوده که نشان‌دهنده ظرفیت بالای سودآوری برای نیروگاه‌های کوچک‌مقیاس است، بویژه در مناطق آفتابی و کم‌مصرف.

این ۲ سازوکار، در کنار تسهیلات بانکی و حمایت‌های وزارت نیرو، موجب شده استقبال از طرح‌های خورشیدی در روستاها به تدریج افزایش یابد. طبق آمارهای رسمی، تاکنون بیش از ۲۵ هزار نیروگاه خورشیدی خانگی در کشور به بهره‌برداری رسیده که عمده آنها در استان‌های یزد، کرمان، سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و هرمزگان مستقرند.

با اجرای طرح «روستای روشن»، پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال جاری، ظرفیت جدیدی بین ۱۰۰ تا ۱۵۰ مگاوات از نیروگاه‌های کوچک‌مقیاس در روستاها به شبکه برق کشور افزوده شود. این طرح نه‌تنها به تثبیت جمعیت در مناطق کم‌برخوردار کمک می‌کند، بلکه با ایجاد درآمد پایدار، موجب کاهش وابستگی به یارانه‌های دولتی و افزایش تاب‌آوری اقتصادی خلوارهای روستایی می‌شود.

با این حال چالش‌هایی همچون تأمین به موقع تسهیلات، آموزش فنی بهره‌برداران و تسهیل فرآیندهای اداری همچنان باقی است. برای آنکه این طرح به یک الگوی موفق توسعه پایدار تبدیل شود، لازم است دولت در کنار حمایت مالی، زیرساخت‌های اجرایی و نظارتی را نیز تقویت کند، در غیر این صورت فرصت طلایی بهره‌برداری از انرژی خورشیدی

